Plan van Aanpak Moestuin de Haar 2023

Versie 30 december 2022

Inhoudsopgave

Inleiding **3**

1. Natuur, Milieu en Duurzaamheid **5**

Betaalbare en duurzame energie – SDG 7 ..... *5*

Duurzame steden en gemeenschappen – SDG 11 ..... *5*

Verantwoorde consumptie en productie – SDG 12 ..... *6*

Klimaatactie – SDG 13 ..... *7*

Leven op het land – SDG 15 ..... *8*

Plannen voor 2023 ..... *8*

2. Cultuur en Historie **11**

Duurzame steden en gemeenschappen – SDG 11 ..... *11*

Plannen voor 2023 ..... *12*

3. Mens, Zorg en Maatschappij **14**

Goede gezondheid en Welzijn – SDG 3 ..... *14*

Kwaliteitsonderwijs – SDG 4 ..... *14*

Partnerschappen om doelstellingen te bereiken – SDG 17 ..... *15*

Plannen voor 2023 ..... *15*

Bijlage A – Financiering van het Plan van Aanpak **16**

Projecten Leader-POP3 traject *17*

Fondsenwerving *17*

Bijlage B – MAEX, Social Handprint **18**

Bijlage C – Organisatie van Moestuin de Haar **20**

Inleiding

Stichting Moestuin de Haar heeft een overeenkomst met VOF Zelfoogsttuin de Haar. Deze VOF heeft twee tuinders die samenwerken in de operationele uitvoering van het telen van gewassen en alle overige activiteiten op de tuin.
Binnen de kaders van haar doelstellingen probeert de Stichting de tuinders van de VOF zo goed mogelijk te faciliteren bij deze operationele uitvoering.
De stichting zorgt dan ook voor toekomstige vernieuwing van infrastructuur en de gereedschappen die in beheer zijn van de stichting. Dit Plan van Aanpak (PVA) betreft daarom specifiek de activiteiten van de stichting, uiteraard in afstemming met de tuinder.

Startfase, van 2019 tot en met 2021
Er moest in de startfase veel gebeuren om de tuin gereed te krijgen voor de teelt. De activiteiten waren gericht op het starten van de moestuin en wat moest gebeuren in welk deel van de tuin. Onderweg ontstond er al wel tijd voor andere onderwerpen.

Doorgroeifase, 2022
Het jaar 2022 zien we echt als het eerste jaar waarin we uit de startfase zijn gekomen. De tuin was in de basis gereed en er ontstond tijd om na te denken over de volgende fase, de doorgroeifase. We willen niet alleen doorgroeien in teelt (aantal oogstdeelnemers) maar willen vooral ook meer aandacht gaan besteden aan onderwerpen als cultuur, historie, educatie en andere onderwerpen.

Plan van Aanpak
In dit PVA is de opzet meer gericht op wat de tuin te bieden heeft en waarin deze kan doorgroeien en wat Moestuin de Haar nog meer kan gaan bijdragen aan de gemeenschap. Op deze wijze is Moestuin de Haar in staat om te laten zien wat de bijdrage aan de gemeenschap is, want één ding is zeker: Moestuin de Haar wil impact maken met zijn bestaan op zijn omgeving!

Het Plan van Aanpak 2023 is opgedeeld in vier hoofdstukken:
1. Natuur, Milieu en Duurzaamheid
2. Cultuur en Historie
3. Mens, Zorg en Maatschappij
4. Financiering van het Plan van Aanpak

Maatschappelijke impact
Om onze maatschappelijke impact te kunnen meten hebben we in 2022 gebruik gemaakt van de Maatschappelijke AEX (MAEX), een blauwdruk voor het meten van duurzaamheid. Zie bijlage B.
Maar liefst 8 van de 17 onderwerpen bleken relevant voor onze moestuin. Deze 8 SDG's (Sustainable Development Goals) hebben we in dit Plan van Aanpak als leidraad genomen en verder uitgewerkt.

Deze werkwijze helpt ons op verschillende manieren:
- Het helpt onze gedachten over de toekomst te ordenen
- Het helpt ons aansluiting te zoeken bij ideeën die in breder maatschappelijk verband door beleidsmakers en overheden worden uitgedragen
- Het helpt ons om meer aansluiting te zoeken bij subsidienten, die bepaalde SDG's toejuichen en willen ondersteunen.

Ons doel in 2022 is geweest om de omslag te maken van start naar doorgroei, op de tuin is dat zeker gelukt. Ons denken vanuit een tuin inrichten vanuit onze eigen doelen omzetten naar hoe wij met Moestuin de Haar zo veel mogelijk bijdragen aan de 17 door de Verenigde Naties geformuleerde duurzaamheidsdoelstellingen, de SDG's, zoals die in 2015 internationaal zijn overeengekomen, is een volgende stap. De 17 SDG's zijn weergegeven in bijlage B.
Hierbij stellen we ons de volgende vraag: Hoe zorgen we ervoor dat de duurzame ontwikkeldoelen beter verankerd worden in de uitgangspunten van Moestuin de Haar?

Door ons PVA nu in te richten rond de voor de moestuin relevante ontwikkeldoelen van de Verenigde Naties – de SDG's - gaat Moestuin de Haar zich dat eigen maken is onze overtuiging. De SDG's hebben we binnen onze hoofdstukken daarom ook als paragrafen opgenomen.
Maar liefst 8 van de 17 SDG's zijn relevant voor ons, want als CSA (Community Supported Agriculture) is de gemeenschap de basis waarbij bewoners en lokale landbouwers (in ons geval de tuinders) samenwerken.

Moestuin de Haar onderschrijft ook de kernpunten van het Groenboerenplan. Dat plan is onlangs aangeboden door een groep boeren en tuinders aan de twee verantwoordelijke ministers voor landbouw, stikstof en natuur. Deze groep van boeren en tuinders staat voor een duurzame landbouw met meer nadruk op plantaardige voeding en afzet in korte ketens. Het zijn pioniers die soms al decennia werken aan een vorm van landbouw met een wezenlijke bijdrage aan ons welzijn vanuit een plattelandscultuur die mensen verbindt.

Zoals elk jaar vragen we voor ons Plan van Aanpak ook de feedback en input van onze klankbordgroep. Dit alles maakt dat we voor 2023 een prachtig Plan van Aanpak hebben in een geheel nieuw jasje maar passend bij onze groeiplannen.

We wensen je veel leesplezier met onze nieuwe opzet en horen graag terug hoe je het hebt ervaren! Laat het ons weten via stichting@moestuindehaar.nl.

1. Natuur, Milieu en Duurzaamheid

Betaalbare en duurzame energie – SDG 7

Zonne stroom
In de beginjaren was een stroomaansluiting niet mogelijk omdat er geen huisnummer bestond.
In 2022 is dat na vele jaren gelukt en 'wonen' we op Eikstraat 13 te Haarzuilens. Ondertussen was er al wel een oplossing nodig, dus sinds de start betrekt Moestuin de Haar zijn stroom van onze buren, de Emmaus. Gelukkig hebben we een goede buur, met ook nog eens goede stroom. Bij de Emmaus hebben ze heel veel zonnepanelen en wij verbruiken onze stroom bijna alleen maar overdag.

Industrie, Innovatie en Infrastructuur – SDG 9

Samenwerking
Op dit moment zijn er enkele workshops georganiseerd vanuit de tuinders waarbij partijen uitgenodigd zijn om die in samenwerking te organiseren op de tuin. Daarnaast delen we de grond, van één teeltvak, in de winter met Plant voor Plant in Maarssenbroek. De tuin fungeert dan als bomenhub. In het najaar komen er zaailingen die dan in het voorjaar weer uitgedeeld worden.

Bijzonder was dit jaar het ontvangen van druivenranken van de Stadswijngaard Utrecht. In het Maximapark in Leidsche Rijn komt een plek voor druivenkweek. Omdat vergunningen nog niet rond waren maar de druiven al wel waren gekocht moest er met spoed een plek geregeld worden om ze tijdelijk te kunnen planten. Daarbij is het contact via de Gemeente Utrecht met de moestuin gelegd, met een mooi resultaat.

Duurzame steden en gemeenschappen – SDG 11

De Gemeenschap
De tuinders hebben een CSA (Community Supported Agriculture) als basis, waarbij een duurzame gemeenschapsvorm het uitgangspunt is. De basiskenmerken bij deze gemeenschapsvorm zijn te herleiden tot drie principes:

- Economisch: Oogstdeelnemers betalen vooraf een jaarbijdrage aan de landbouwer. De bijdragen dekken de productiekosten, maar zorgen ook voor een degelijk loon voor de landbouwer, loonzekerheid en onafhankelijkheid van zijn productie of van de marktprijzen. De burgers betalen dus in verhouding tot de productiekosten en het loon, niet tot wat ze krijgen aan oogst. Ze weten vooraf niet welke oogsten veel opbrengen of wellicht mislukken. Bij slechte oogst krijgen ze weinig terug, bij goede oogst krijgen ze veel. Dit is een vorm van solidariteit: een lokale gemeenschap en een landbouwer sluiten een verbintenis af en nemen wederzijdse verantwoordelijkheid.

- Ecologisch: gemeenschapslandbouw heeft oog voor milieuvriendelijkheid. Zowel de manier van telen als de distributie gebeuren op een ecologisch verantwoorde wijze. De landbouw is steeds kleinschalig en gericht op de lokale gemeenschap of op nabijgelegen steden.
- Sociaal: landbouwer en oogstdeelnemers ontwikkelen een persoonlijke band. De oogstdeelnemers garanderen de landbouwer ook een degelijk inkomen onder aanvaardbare arbeidsvoorwaarden. Omgekeerd biedt de landbouwer openheid over zijn bedrijfsvoering, productie en boekhouding.

Oogstfeest
Om de gemeenschap te versterken is er in het najaar een Oogstfeest gehouden voor alle oogsteelnemers. De deelnemers nemen dan zelfgemaakte maaltijden mee om met elkaar te delen. Het leuke is dat daar dan natuurlijk de oogst van de afgelopen week in is verwerkt en het gesprek daarover leidt tot het uitwisselen van recepten.
Al met al een prachtige dag dus op zaterdag 24 september in 2022.
En die recepten, die belanden dan weer voor een deel op de site ook van de tuin. Te vinden via https://moestuindehaar.nl/koken-met/.

Vrijwilligers dag
Voor de vele vrijwilligers waar de moestuin mee werkt is er ook jaarlijks een moment, dat was dit jaar op zaterdag 1 oktober 2022. Op deze dag is door Evert Doornenbal (Hoofd Park en Tuinen bij Kasteel de Haar) een rondleiding gegeven door het park en de bossen van Kasteel de Haar.

Educatieve impuls
In de beginjaren is tijdens de start tijd besteed aan het middelste teeltvak van de negen aanwezige teeltvakken op de moestuin: de Middentuin. In de vorm van landschapskunst is nu het boommotief van het historische toegangshek, ontworpen door Cuypers, in het veld van de Middentuin aangebracht. De aandacht ging daarnaast vooral uit naar het verder inrichten en et volledig betelen van de Middentuin. Dit jaar hebben we de Middentuin van een educatieve impuls kunnen voorzien, mede door de financiële bijdragen die we hiervoor hebben ontvangen vanuit het projectplan Lering en Vermaak.

Hierin zie je ook een andere werkwijze ontstaan. Ging het voorheen over de opstart van de tuin, nu zijn we in projectvorm bezig om Moestuin de Haar zijn bijdrage aan de gemeenschap te laten vergroten. Door onze Middentuin te versterken durven we wel te zeggen dat Moestuin de Haar het mooiste klaslokaal van Nederland is geworden.

Verantwoorde consumptie en productie – SDG 12

Bloemenabonnementen
Dit jaar is ook gestart met bloemenabonnementen. Gedurende 20 weken plukten 25 deelnemers een mooie bos bloemen in de twee bloementuinen van Moestuin de Haar.
De bloementuinen zijn in 2022 vergroot met een deel bloementeelt in de Zuidpunt van de moestuin en een uitbreiding van de bloementuin in de Middentuin.

Oogstdeelnemers
Een van de items waarop SDG 12 gemeten wordt is het aantal consumenteneenheden. Elke courgette, pond aardbeien of portie sperzieboontjes is een consumenteneenheid. We

komen dan als Moestuin de Haar op ongeveer 39.950 eenheden in een teeltjaar, een indrukwekkend aantal.
Trots zijn we op het feit dat er de mogelijkheid is om 220 Oogstdeelnemers te laten genieten van de teelt op de Moestuin, een groei van 45 deelnemers ten opzichte van 2021.

Recycling
Door de oogstdeelnemers te vragen om lege yoghurtemmers, plastic bakjes, papieren zakken en dergelijke bij ons in te leveren voorkomen we dat deze direct in het afval terecht komen. Bij de tuin gebruiken we deze om de afgewogen groenten in onze kraam weer mee te geven aan de oogsteelnemers.

Verantwoord oogsten
In de nieuwsbrieven leggen we uit hoe we telen op de tuin, hoe verantwoord te oogsten en nog veel meer. Zo vragen we deelnemers de gewassen voor een bepaalde hoeveelheid te oogsten volgens een bepaalde oogstinstructie en vragen we bladafval te verzamelen in een kruiwagen en die vervolgens te legen op de composthoop.
Dit doen we niet alleen om de gemeenschap mee te nemen in het feit dat ze biologisch geteeld voedsel krijgen en dat het verantwoorde voeding is, maar ook dat in de productie ervan wordt nagedacht over het effect van de teelt op de natuur, de grond en daarmee natuurlijk ook weer op onze eigen volgende oogst.

Klimaatactie – SDG 13

Klimaat adaptieve maatregelen
Het Groenboerenplan geeft het volgende aan: "Er is een grote urgentie om het produceren van voldoende en gezond voedsel vanuit een vitale landbouwsector veilig te stellen voor de generaties na ons".
Dat merken we ook op Moestuin de Haar, eenvoudig vanuit het volgende voorbeeld; de hoeveelheid regen per jaar is niet anders dan in andere jaren maar het aantal dagen dat

het regent wordt wel minder. Kortom meer water in minder tijd. En hoe zorg je dan dat je dat wel goed benut en vast kunt houden?

Dit najaar zijn we samen met de tuinders een onderzoek gestart naar de mogelijkheden van klimaatadaptatie in de moestuin. Zo wordt er gekeken naar het opvangen van regenwater bij de bouw van de nieuwe muurkas om het waterpeil bij de kas te reguleren. Ook kijken we naar welke groente kunnen we telen die beter passen bij het klimaat dat aan het veranderen is.

Groene Stroom
Bij de start van de moestuin was het verkrijgen van stroom een lastig punt. Daarom is er en stroomaansluiting bij onze buren, De Emmaus gemaakt met een tussenmeter. Hier zijn we achteraf zeer blij mee omdat zij inmiddels een heel dak met zonnepanelen hebben. Groenere stroom kunnen we niet afnemen.
Met de komst van de koelunit gaan ons stroomverbruik omhoog. Daarover zijn afspraken gemaakt met De Emmaus om meer groene stroom bij hen af te kunnen nemen.

Leven op het land – SDG 15

Groenbeheer
Moestuin de Haar is in totaal 15000 vierkante meter groot. Dat betekent dat er heel wat groen in beheer is. Wat we in het afgelopen jaar hebben gezien is dat de nieuwe zitmaaier die eind 2021 is aangeschaft zorgt voor mooiere graspaden.

Biodiversiteit
In 2022 is met het eerdergenoemde Projectplan Lering en Vermaak ook geïnvesteerd in de Middentuin voor het verstevigen van de biodiversiteit van de tuin. Door hier een deel in te richten met vaste planten zorgen we hier voor de uitbreiding van het aantal geteelde gewassen en dragen we bij aan de vergroting van de biodiversiteit. Ook de diversiteit aan insekten- en wormenetende dieren, zoals de hiernaast gefotografeerde egel, neemt toe wat ook aan de fauna kant de biodiversiteit vergroot.

Met het plaatsen van de Rozenbogen ontstaat hier ook weer het 'Om den Schoonheid en den Nutte', maar dan in een moderne vorm.

Composteren
Met de groei van de tuin ontstaat er ook meer groenafval van de teelt. Dat benutten de tuinders dan weer om tot compost te verwerken. De oogstdeelnemers leren we het belang van de compostverwerking ook aan. Op de oogstdagen is het verzoek om volle kruiwagens met resten groenafval naar de composthoop te brengen. Het is leuk om te zien dat ook kinderen daar al in helpen en dan ook vragen het hoe en waarom van de compost(hoop). Het geeft ons weer een moment om een actieve bijdrage te leveren aan natuureducatie over de kringloop van groei naar bloei en afbraak in de natuur.

Plannen voor 2023

Muurkas
Met Natuurmonumenten, de eigenaar van de tuinmuur en de grond, is overeenstemming over het ontwerp van de nuurkas. Dit is een belangrijke stap voor ons om verder te gaan. Daarnaast zijn vele voorbereidende activiteiten gedaan voor de vergunningaanvraag.

In 2023 is het doel om de bouw van de muurkas te realiseren; een groot project voor ons met nog de nodige onzekerheden. Maar de wil om te bouwen is er en we zijn er positief over. Ook de Gemeente Utrecht, Kasteel Haarzuilens, Provincie Utrecht en fondsen die we aanschrijven zijn positief en steunen ons. Dat blijkt uit deels al gestorte of toegezegde financiering voor de bouw van de muurkas.
Wat we natuurlijk ook merken is dat de markt onzeker is; materiaalprijzen fluctueren en een tekort aan arbeidskrachten. Voor nu hebben we deze factoren in de planning en financiering verwerkt. We hopen dat 2023 wel rustiger blijft op dit vlak.

Waterpomp in de muurkas
Bij de muurkas willen we het regenwater gaan opvangen in enige vorm van opvang en zo benutten voor de beregening in de muurkas.
Voor de pomp die het water moet oppompen is nu het idee dat die op eigen zonne-energie gaat werken. Bij de verdere uitwerking van de muurkas gaat blijken of dat ook echt gaat lukken.

Gezond gereedschap
Naast het vervangen van het reguliere gereedschap is er ook in 2023 de intentie om het onderwerp efficiency verder door te voeren. Het idee is om te kijken naar gereedschap op accu's waar in het verleden met benzine werd gewerkt. Tegelijkertijd kijken we ook naar machines waar meerdere functies bij passen door andere onderdelen aan te koppelen.

Opkweek
Op dit moment vindt er eigen opkweek op de moestuin plaats. Met de komst van de muurkas willen we die uitbreiden maar tegelijk ook verder professionaliseren. Dat betekent dat er een behoefte is aan eb- en vloedtafels, zaaitafels en zaaitrays, middelen die de capaciteit van de huidige opkweek gaan vergroten en verbeteren.

Open Dagen
Er zijn jaarlijks vele open dagen, landelijk en regionaal. Tot op heden heeft Moestuin de Haar hier niet aan deelgenomen omdat daar de ruimte niet voor was in termen van tijd en menskracht. Voor 2023 willen we met de tuinders kijken naar welke soorten open dagen er op de agenda staan en welke daarvan geschikt zijn om aan deel te nemen. De keuze van de tuinders is hierin leidend om zo het beste aan te sluiten op aanwezige activiteiten. Zo kunnen dan nog meer mensen uit de omgeving, maar ook van verder weg, kennis maken en genieten van Moestuin de Haar.

Koelunit
In 2022 heeft de Stichting in overleg met de tuinder bepaalt wat er aangeschaft dient te worden. De keuze voor het type koelunit is dus gemaakt. Dit jaar is er in overleg met de tuinder besloten een koelunit aan te schaffen in 2023 zodat de overvloedige oogst in de zomer langer bewaard kan worden en verspilling voorkomen wordt.
De financiering van de koelunit is een onderdeel van de subsidieaanvraag bij Leader.

Bloemenabonnementen
Er is in 2023 groei mogelijk, die zit vooral in de bloemenabonnementen. Daar is plek voor 50 extra abonnementen.

Oogstdeelnemers
In 2023 komt er ook ruimte voor extra oogstdeelnemers, met 30 extra oogstdeelnemers groeit de tuin dan door naar 250 in totaal. Waar in 2022 is geëxperimenteerd met zomerabonnementen gaat dat in 2023 een vaste component worden in het abonnementsaanbod van de tuin. Het aantal is iets waar de tuinders zich in de winter van 2022/2023 over gaan buigen.
Dit betekent dat een inschatting van vakantievierende oogstdeelnemers, die geen vervanging sturen, in combinatie met de te realiseren teelt in de hoogzomer, aangeeft wat het aantal kan zijn.

Klimaat-adaptieve maatregelen
Omdat er nog geen direct te benoemen uitgaven zijn maar we die wel verwachten vanuit plannen om de vernatting van de tunnelkassen te verminderen, nemen we toch een reservering op in de begroting.

2. Cultuur en Historie

Duurzame steden en gemeenschappen – SDG 11

Cultureel erfgoed
Behoud van materieel en cultureel erfgoed is een van de onderliggende doelen bij dit SDG. Maar wat is dat dan?
Bij een zoekactie op internet kom je dan op de volgende omschrijving: *Wat door vorige generaties is gebouwd of gemaakt en wat nu nog bestaat en tegenwoordig monumentale of museale waarde heeft*.
De moestuin als geheel is daar een mooi voorbeeld van. Heel fysiek is dat nu nog het hek naar het kasteel en de tuinmuur aan de noordzijde van de moestuin. Die vallen ook onder het Rijks Cultureel Erfgoed (RCE) in Nederland. Het bouwen van de muurkas heeft daarom ook hun goedkeuring nodig. Gelukkig voor ons neemt de gemeente de toetsing mee in de bouw- en vergunningaanvraag die we indienen.
Door de afgelopen eeuwen heen is de functie van de moestuin wel steeds veranderd, maar werd door ons weer in ere hersteld, met als kers op de taart de landschapskunst van de Cuypersboom de Middentuin.

Beplanting meerjarig in de Middentuin
In het najaar van 2022 is gestart met het verder aanbrengen van meerjarige beplanting vanuit het Project Lering en Vermaak op de tuin. Hiermee nadert de inrichting van de Middentuin zijn voltooiing. Dit is mede mogelijk gemaakt door bijdragen van het Carel Nengermanfonds, Kiem Utrecht en BPD Cultuurfonds.

Verharding paden
Vanaf het historische westelijk gelegen hek, wat leidt naar Kasteel de Haar, naar het oostelijke vak in de tuin is het pad wat liep naar de voormalige winterkas van de baron en de barones in begin 2022 vervangen. Het slechte pad van asfalt is vervangen door klinkerbestrating wat een mooiere en historische uitstraling geeft.
Met dank aan de bijdrage van een stil fonds, in combinatie met de Leader subsidie, is het mogelijk gemaakt om dit te realiseren.

Zelfrondleiding
Vanuit de tuinders is er geen ruimte om telkens rondleidingen op Moestuin de Haar te verzorgen. Als stichting wilden we toch graag iets hierin doen om de bezoekers wel kennis te laten nemen van al het moois op de tuin.
Hiervoor is een zelfrondleiding gemaakt. Aan de hand van een plattegrond, hoe te lopen en een beschrijving van diverse elementen in de tuin kunnen bezoekers kennisnemen van de historie, het huidige gebruik en enkele toekomstplannen.

Muurkas
Dit is een groot project waar we als stichting al langere tijd mee bezig zijn. In 2022 heeft een projectgroep, met Anne Verhage als projectleider, veel werk verzet om de realisatie van de muurkas mogelijk te maken.
Dit heeft het bestuur veel werk uit handen genomen maar ook gezorgd dat er duidelijke keuzes werden voorgelegd. Zo bleven wij als bestuurders goed in onze rol.
Daarnaast is er een bijdrage vanuit het KNHM/Arcadis geweest in de vorm van ondersteuning op onderdelen van de vergunningsaanvraag. KNHM/Arcadis heeft ons in belangrijke mate ondersteund bij het opstellen van de Rapportage Ruimtelijk Onderbouwing die als bijlage dient bij de vergunningsaanvraag.

Eind 2021 en begin 2022 zijn er daarmee een aantal mijlpalen gepasseerd in het project:
- Het samenstellen van de projectgroep, met als adviseur Ben Kooij; oud-medewerker van de Rijksdienst Cultureel Erfgoed met als vakgebied muurkassen. Hij heeft ons geholpen om een ontwerp van de muurkas te maken met een historische context.
- Het Projectplan is vastgesteld tot aan de daadwerkelijke start van de bouw van de muurkas. De keuze is gemaakt om dat deel in een apart projectplan vorm te geven.
- De keuze is gemaakt om niet op de omgevingswet te wachten maar de procedure voor een buitenplanse afwijking aan te vragen.
- De keuze voor een architect is gemaakt, deze verzorgt het ontwerp van de muurkas.
- Het akkoord is ontvangen van Natuurmonumenten op het ontwerp van de muurkas.
- De toezegging van Natuurmonumenten om de pachtovereenkomst te willen verlengen in 2024 is ontvangen. Dit bleek voor een aantal fondsen en subsidieverstrekkers een randvoorwaarde om financieel bij te dragen.
- Er is een bouwopzichter benoemd om namens het bestuur de bouw van de muurkas te volgen.

Er is al contact met een aannemer om de muurkas te bouwen. Gezien de ontwikkelingen in de kosten en verkrijgbaarheid van bouwmaterialen en beschikbaarheid van aannemers en personeel is het nodig om hier op tijd mee te beginnen.

Een wijzigingsverzoek voor de financiering van de muurkas in de subsidieaanvraag bij Leader POP 3 Weidse Venen is in voorbereiding. Bij goedkeuring hiervan, wat uit voorbesprekingen wel lijkt te gaan lukken, heeft de stichting ongeveer 75% van de kosten al gedekt. Financieel hebben we al een bijdrage mogen ontvangen van de Stichting Beyers Kameren, Gravin van Bylandtstichting en een stil fonds. Daarnaast zijn er toezeggingen vanuit het BPD Cultuurfonds, het Ridderschap van Utrecht en het Dinamofonds.
De spreiding in de totale projectkosten zit met name in de verwachting dat materiaalkosten mogelijk nog kunnen stijgen in deze roerige tijden.

Plannen voor 2023

Verharding paden
Haaks op het vernieuwde pad loopt ook een pad in de noord-zuid richting, wat van slechte kwaliteit is en bestaat uit gecraqueleerd asfalt. Het vervangen van dit pad is ook opgenomen in de Leader-aanvraag. Het doel is om de materialen voor de aanleg al aan te schaffen.
Het pad ligt aan de rand van de tuin, aan de oostzijde, vandaar dat we de vernieuwing van dit pad in een later stadium doen.

Muurkas
De verwachting is dat we uiterlijk in april 2023 de bouwvergunning voor de muurkas ontvangen. In de maanden daarvoor worden de voorbereidende activiteiten uitgevoerd door de projectgroep.
Zo wordt onder andere gekeken naar de werkzaamheden die door vrijwilligers uitgevoerd kunnen worden. Daarnaast is er een eerste contact geweest met een penitiaire inrichting die wellicht ook voorbereidend werk kan doen in hun werkplaats. Als het definitieve ontwerp bekend is dan kan in overleg met de aannemer verder gekeken worden naar de uitvoeringsmogelijkheden.

De wijze van telen en het vaststellen welke gewassen er in de muurkas komen is aan de tuinders. De verdere inrichting is naar verwachting in het eerste kwartaal van 2023 bekend.

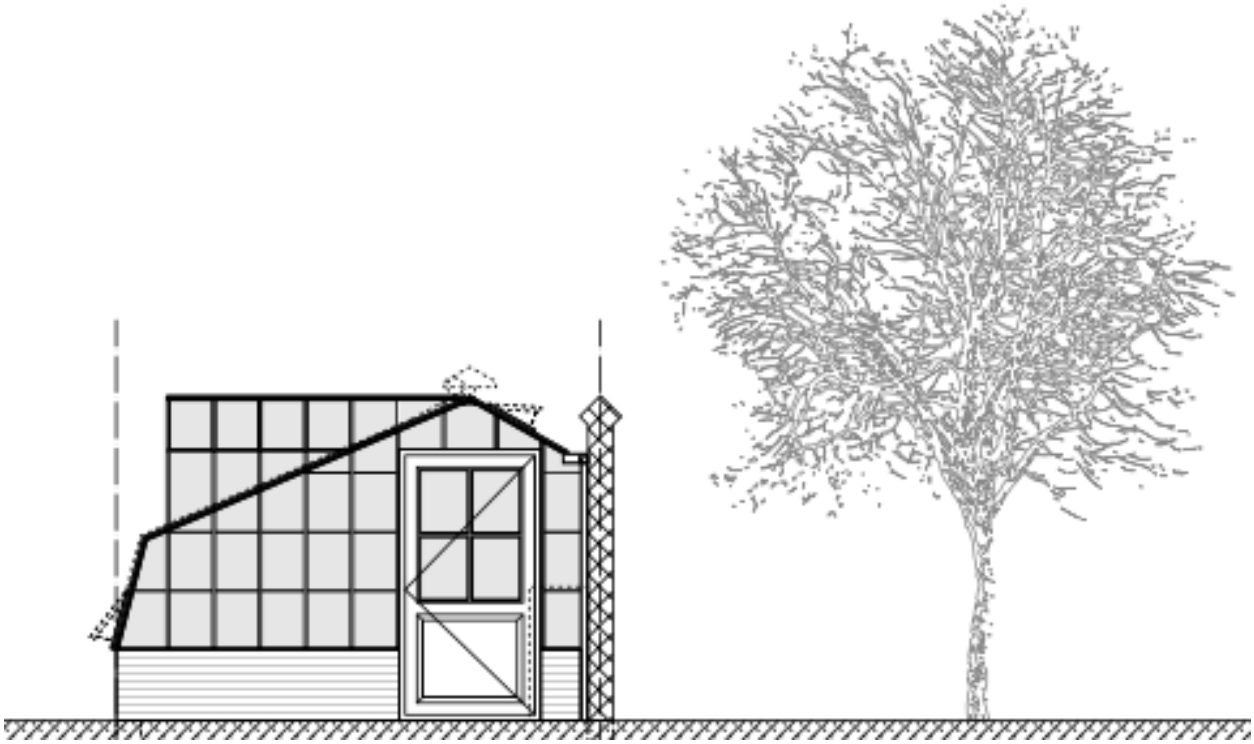

Zelfrondleiding
De zelfrondleiding is uit te breiden met QR-codes waarmee via bijvoorbeeld je telefoon extra informatie is te verkrijgen over de inrichtingselementen en de gewassen van de moestuin en zijn historie. Het doel is om in 2023 een aantal QR-codes aan te brengen.

3. Mens, Zorg en Maatschappij

Goede gezondheid en Welzijn – SDG 3

Sociaal contact
Moestuin de Haar werkt vanuit het concept CSA, Community Supported Agriculture. De tuinders telen primair voor de oogstaandelen maar dat is niet mogelijk zonder de bijdrage van de vrijwilligers. Want de hoeveelheid werk op de moestuin is niet te realiseren door alleen de tuinders. De vrijwilligers zijn daarom ook onderdeel van de gemeenschap rondom de tuin.
De groep vrijwilligers is zeer divers. Voor een deel ervan vervult de tuin een sociale functie of is een plek om (weer) aan het werk te gaan.

Daarnaast draagt de tuin bij aan dit SDG door het verspreiden van educatieve communicatie over de voeding die we telen en de wijze waarop je het kunt bereiden om zo een gezonde levensstijl te bevorderen.

Gezond gereedschap
In 2022 hadden we het Project Lering en Vermaak. Daarin hebben we de Middentuin verder vormgegeven zoals je eerder al kon lezen in hoofdstuk 1 bij SDG 11.
Binnen dit project was ook een onderdeel 'Klaar voor de Toekomst'. Hierin is in 2022 zowel groei gerealiseerd in kwantiteit van de teelt wat zich terug laat zien in het aantal oogstdeelnemers. Aanschaf van materialen om met eenzelfde hoeveelheid menskracht meer werk te kunnen doen was hier een onderdeel van. Tegelijkertijd zorgde het in gebruik nemen van enkele nieuwe gereedschappen er ook voor dat Arbo-technische omstandigheden zijn verbeterd.

Kwaliteitsonderwijs – SDG 4

Mooiste klaslokaal van Nederland
Ons doel was het 'Mooiste klaslokaal van Nederland' worden. We denken dat we daar in 2022 echt dichtbij zijn gekomen. We zien dat ook terug in het feit dat studenten van de divers opleidingen, zoals de Warmonderhof, graag stage komen lopen bij Moestuin de Haar.

In ons klaslokaal, compleet met een echt buitenschoolbord sinds eind 2022, heten we nu voor het tweede schooljaar de Sint Bonifatiusschool uit Haarzuilens welkom. Alle groepen volgen meerdere lessen op de moestuin die verzorgd worden door een moestuincoach die aan de tuin verbonden is. Gezien de afstand kunnen alle klassen lopend naar de tuin komen.

Leuk voor de leerlingen is dat zij nu een tweede schooljaar ingaan per september 2022. Het is nog ver weg wellicht, maar we gaan toe naar het moment dat kinderen in groep 8 al hun schooljaren les hebben gehad bij Moestuin de Haar.
Daarnaast is in 2022 gestart met een tweede school.

De Openbare Basisschool Haarzicht is een nieuwe school die ligt op 2 kilometer afstand, in de nieuwe wijk die tegen Vleuten is aangebouwd in de richting van Haarzuilens. Door de grotere afstand komen alleen de groep 7 en 8 naar de tuin toe, op de fiets. Ook hier zorgt de moestuincoach voor de afstemming.
Deze kinderen komen een aantal dagdelen naar de tuin. In 2022 waren er nog afspraken voor het kalenderjaar. Dit willen we ook voor hen aanpassen naar een schooljaar.

De Sint Bonifatiusschool bieden we als enige een volledig lessenpakket om twee redenen. De school kan zich hiermee profileren en voor de tuin houden we het uitvoerbaar.
De moestuincoach zorgt voor de afstemming met de leerkrachten zodat het aansluit op het lesprogramma in de klas. Ook zorgt de moestuincoach voor de afstemming met de tuinders zodat op de tuin de juiste voorbereidingen gedaan zijn voordat de kinderen op de tuin komen.

Partnerschappen om doelstellingen te bereiken – SDG 17

Partnerschap
Partnerschappen dragen bij om de moestuin te laten groeien en mooier te laten worden. Mede door de partners kan de moestuin zijn bijdrage leveren aan de maatschappij op de hiervoor opgenomen SDG's.

In de doorgroei van Moestuin de Haar is het ook van belang om financieel de 'eigen boontjes te kunnen doppen'. Daarvoor was in 2021 al gestart met Vrienden & Partners van de Moestuin. In 2022 zijn daar drie partners bijgekomen, twee Zilveren Partners en één Gouden Partner

Plannen voor 2023

Onderzoeken maatschappelijke en sociale functie
Vanuit de stichting wilden we in 2022 onderzoeken of en op welke wijze we onze maatschappelijke en sociale functie waarmaken.
Door ons Plan van Aanpak anders in te delen, op basis van de SDG's krijgen we meer inzicht in onze impact. Zo kunnen we nagaan waar we met onze bijdrage iets kunnen toevoegen of verhogen.

Gezond gereedschap
Zoals in 2022 is gekeken naar gereedschappen die zorgen voor meer efficiëntie op de tuin gaan we daar in 2023 mee verder. Daarbij is de wens bijvoorbeeld voor een kantensnijder waarbij er te wisselen is met andere gereedschappen zodat het apparaat multi-inzetbaar is. En natuurlijk bij voorkeur elektrisch zodat we kunnen laden met groene stroom van De Emmaus.

Vergroten aantal vrienden en partners
Dit is een punt waar we als Moestuin de Haar nog aan moeten blijven werken. Want zonder structurele financiële steun kunnen we niet bestaan. We zien groei maar het gaat langzaam. De komst van de muurkas en de daarbij komende publiciteit is een momentum om meer vrienden en partners te verwerven.

Bijlage A – Financiering van het Plan van Aanpak

Vanuit een andere opzet van het Plan van Aanpak volgt ook een andere opzet van het financiële deel daarin. Waar de stichting en de tuinders in voorgaande jaren vooral gericht waren op de teeltvlakken in de tuin hebben we onze plannen nu ook gekoppeld aan onderdelen die bijdragen aan de SDG's.
Het is voor de uitvoering of de aanvraag van financiën mogelijk dat in de loop van 2023 meerdere doelen tot één project met bijpassende projectaanvraag leiden.

In 2022 is bij de stichting een kwartaalrapportage ontstaan met een aantal vaste onderdelen. Diezelfde onderdelen vormen hierna de paragrafen.

Stichting

De stichting heeft jaarlijks een vast aantal kosten die zij wil financieren vanuit de Vrienden en Partners. De inkomsten van de Vrienden en Partners waren tot in 2022 nog niet toereikend om dat te kunnen doen.
De verwachting is dat ook in 2023 er nog een klein deel via fondsen of subsidie verkregen moet worden. De totale kosten zijn € 3.000,- waarvan € 2.500,- al gedekt is. Voor de aanschaf en/of vernieuwing van gereedschappen is de inschatting € 1.000,- en die dient via externe financiering verkregen te worden.

Tuinder

In de eerste drie jaar van het bestaan van Moestuin de Haar heeft de stichting de tuinders financieel ondersteund door bij te dragen aan teeltbenodigdheden en de aanschaf van zaden en plantgoed ten behoeve van de teelt voor de oogstdeelnemers. De afspraak is dat in 2023 de kosten hiervan geheel door de tuinders zelf gedragen worden.

Projecten Plan van Aanpak

Hieronder volgt een overzicht van de onderwerpen die zijn genoemd in dit Plan van Aanpak met de daarvoor begrote bedragen. Op het moment dat er een fonds of subsidieverstrekker nodig is voor de financiering wordt er een projectplan voor geschreven. We hebben het afgelopen jaar ervaren dat hierbij meerdere SDG's samen komen waarbij het goed beschrijven van wat we willen en wat dat oplevert positief wordt ontvangen.

Uitgaven voor het bestrijden van de klimaatgevolgen	€	1.000,-
Open dagen – promomateriaal en overige kosten	€	500,-
Verbeteren opkweek	€	3.500,-
Gereedschap, innovatie 7 efficiency	€	500,-
Onderzoeken maatschappelijke en sociale functie	€	250,-
Onvoorziene plannen	€	500,-
Totaal	€	6.250,-

Leader gelieerde projecten fase 1 en fase 2 exclusief de Muurkas

De projecten voor deze fase zijn bijna allemaal volledig afgerond. De aanschaf van de koelunit hebben we doorgeschoven naar fase 3. Daarnaast is van het verharden van de paden slechts een deel gedaan omdat dit in de tuin ligt.
Een deel van het verharde pad ligt momenteel buiten de omheining van de moestuin maar komt daar op de lange termijn wel bij. Het idee is nu om in fase 3 wel de middelen al aan te schaffen om zo direct de aanpassingen te kunnen doen als dit deel beschikbaar komt voor Moestuin de Haar.

Leader Project Fase 3

In 2023 vallen nog twee onderdelen hieronder; ten eerste is dat de aanschaf van de benodigdheden om het pad in de noord-zuid richting op Moestuin de Haar te vervangen.

Ten tweede de aanschaf van de koelunit die is doorgeschoven in de tijd en daarmee in fase 3 terecht komt.

Leader Project Muurkas

Voor het totale Leader traject is een wijzigingsverzoek ingediend dat heeft effect op twee grote elementen, de kapschuur en de muurkas. Door de ontvangstruimte van de kapschuur op te nemen in de muurkas verschuiven budgetten en is een wijzigingsverzoek nodig. Deze wijziging is nodig omdat de locatie waar de kapschuur gepland is niet op korte termijn bij de tuin gevoegd kan gaan worden. In overleg met Leader is daarom gekeken naar hoe dit op te lossen, passend binnen de mogelijkheden van de Leader aanvraag.
De inzending hiervan doen we in december 2022.

Projecten Leader-POP3 traject

De stichting heeft een subsidietraject doorlopen bij Leader. Dit hebben we in drie fases opgezet om zo de realisatievolgorde aan te geven. Met de subsidie vanuit fase 1 is de start van de moestuin gerealiseerd waarvan een deel doorloopt in 2022. Fase 2 is gestart in 2022 en verwacht te realiseren in 2023. Daarin dient ook fase 3 gerealiseerd te worden. Want in het laatste kwartaal van 2023 moet de verantwoording ingediend zijn.

- Fase 1 Leader
    - Tunnelkassen
    - Herziening bestemmingsplan
    - Verharde paden
    - Mechanisatie
    - Communicatie en Educatie
    - Projectleiding
- Fase 2 Leader
    - Muurkas
    - Projectleiding
- Fase 3 Leader
    - Koel Unit
    - Kapschuur
    - Projectleiding

In zijn algemeenheid geldt voor de Leader subsidie de volgende financieringsconstructie:
25% via traject Leader vanuit Europa
12,5% Provincie Utrecht
12,5% Gemeente Utrecht.
Dat betekent dat de financiering van de resterende 50%, van de totale kosten, door de stichting via andere private kanalen gerealiseerd moet worden.

Fondsenwerving

Voor de projecten van Leader is het dus noodzakelijk dat de stichting de overige 50% van de bedragen via eigen gelden, fondsen of subsidies realiseert. Tot op heden is de stichting daar succesvol in, ook voor de nog te realiseren muurkas. In 2023 is de werving van een bedrag van ongeveer € 50.000,- nodig om de doelen te bereiken.

Bijlage B – MAEX, Social Handprint

MAEX

Stichting Moestuin de Haar
Social Handprint
Jaarverslag uitgebreid 2021

Toelichting:
Deze visualisatie drukt de maatschappelijke impact van Stichting Moestuin de Haar uit als bijdrage aan de 17 Sustainable Development Goals. Deze PDF is een beperkte weergave van het interactieve webmodel, dat te vinden is via de QR-rechts op de pagina.

Social Handprint
Stichting Moestuin de Haar

2021

De afbeelding rechts visualiseert de positieve bijdrage van Stichting Moestuin de Haar aan de 17 SDG's. De bijdragen per SDG zijn relatief ten opzichte van elkaar weergegeven. De volgende pagina toont de activiteiten per SDG.

Indicatie impactwaarde 2021

€ 1.400.000

De impactwaarde is een indicatie van het totale bedrag wat belanghebbenden tezamen besparen of in de reguliere economie bereid zouden zijn te betalen voor dergelijke diensten en effecten, uitgedrukt in euro's.

De Historische Moestuin de Haar in ere hersteld en weer in bedrijf op de oorspronkelijke plek volgens het concept van een financieel gezonde en "community supported agriculture" (tuinder, vrijwilligers, oogsters, maatschappelijke instellingen).

Sustainable Development Goals

SDG 1 Geen armoede
SDG 2 Geen honger
SDG 3 Goede gezondheid en welzijn
SDG 4 Kwaliteitsonderwijs
SDG 5 Gendergelijkheid
SDG 6 Schoon water en sanitair
SDG 7 Betaalbare en duurzame energie
SDG 8 Waardig werk en economische groei
SDG 9 Industrie, innovatie en infrastructuur
SDG 10 Ongelijkheid verminderen
SDG 11 Duurzame steden en gemeenschappen
SDG 12 Verantwoorde consumptie en productie
SDG 13 Klimaatactie
SDG 14 Leven in het water
SDG 15 Leven op het land
SDG 16 Vrede, justitie en sterke publieke diensten
SDG 17 Partnerschappen om doelstellingen te bereiken

Onderstaande tabel toont de activiteiten waarmee Stichting Moestuin de Haar in 2021 bijdroeg aan de SDG op basis van selectie uit de MAEXlijst van indicatoren.

		2021	
3 GOEDE GEZONDHEID EN WELZIJN	- voorlichting geven over een gezondelevensstijl - algemeen	220	aantal bereikte personen
	- zinvolle werkervaringsplek bieden (niet gericht op arbeidsmarkt)	200	aantal personen x gemiddeld aantal uren
	- sociale contacten verzorgen gericht op voorkomen van eenzaamheid	600	aantal personen x gemiddeld aantal contacten
4 KWALITEITS-ONDERWIJS	- extra lesmateriaal bieden	1.200	financiële waarde van het lesmateriaal
	- toegang tot kennis bieden (bibliotheek etc.)	75	aantal bereikte personen
9 INDUSTRIE, INNOVATIE EN INFRASTRUCTUUR	- leegstaande gebouwen een nieuwe bestemming geven	50	aantal m2 in totaal
	- ruimtes delen	80	aantal m2 ruimte x aantal gedeelde dagen
11 DUURZAME STEDEN EN GEMEENSCHAPPEN	- buurtevenementen organiseren	70	aantal bereikte personen
	- fysieke locatie waar mensen elkaar kunnen ontmoeten	15.000	aantal m2
12 VERANTWOORDE CONSUMPTIE EN PRODUCTIE	- afvalinzameling	25	aantal kg
	- producten delen (niet transport of ruimtes)	150	aantal matches gemaakt
	- voorlichting geven over duurzame consumptie	810	aantal bereikte personen
	- biologische landbouw/productie	33.835	aantal consumenteneenheden
	- voedselverspilling voorkomen	380	aantal geredde producten
13 KLIMAATACTIE	- groene ruimtes creëeren (totaal van alle jaren)	7.990	aantal m2
15 LEVEN OP HET LAND	- groenbeheer	15.000	aantal m2
	- composteren	7.000	aantal kg geproduceerd
	- maatregelen treffen om biodiversiteit te stimuleren	25	aantal maatregelen
	- informeren over biodiversiteit	780	aantal bereikte personen
17 PARTNERSCHAP OM DOELSTELLINGEN TE BEREIKEN	- samenwerken aan de maatschappelijke doelen	11	aantal partijen

MAEX

MAEX helpt je impact maken, meten en managen.
MAEX brengt de impact van sociale initiatieven in beeld, en biedt hen eenvoudig toegang tot bedrijven, overheid, fondsen en particulieren. MAEX helpt organisaties die impact willen maken passende sociale initiatieven te vinden, er in te investeren en er mee samen te werken.

www.maex.nl
info@maex.nl

Bijlage C – Organisatie van Moestuin de Haar

Moestuin de Haar bestaat uit twee rechtspersonen: Stichting Moestuin de Haar en VOF Zelfoogsttuin de Haar.

De Stichting
De stichting pacht de grond van Natuurmonumenten, als onderdeel van Landgoed Haarzuilens, en draagt de verantwoordelijkheid voor de infrastructuur, subsidieaanvragen, vergunningen en heeft de tuinders ondersteund in het opstarten van de tuinderij (ook financieel). Daarnaast stimuleert de stichting duurzaamheid, educatie, sociaal maatschappelijke betrokkenheid en de cultuur-historische waarden van de moestuin. Door de keuze van de tuinders voor een CSA-tuin, met daaraan gekoppeld een gedeeld waarden- en normenpatroon voor een leefbare aarde, dragen ze ook bij aan de doelen van de stichting.

De stichting zorgt dan dus ook voor toekomstige vernieuwing van de infrastructuur en gereedschappen die in beheer zijn van de stichting. Dit plan van aanpak betreft de activiteiten van de stichting, uiteraard in afstemming met de tuinder.

De VOF
De oogstaandelen koop je van de tuinders, van Zelfoogsttuin de Haar. De aansturing en de verantwoordelijkheid voor de vrijwilligers en stagiaires ligt ook bij de tuinders. Zo vormt dit alles bij elkaar een CSA, een gemeenschapsvorm, waarbinnen tuinders, oogstaandeelhouders en vrijwilligers met elkaar samenwerken.